

ACC. N:R M. 8831:1-5.

Landskap: *Skåne*
Härad: *Bava, Torna, Olie*
Socken: *Olieva socknar*
Uppteckningsår: *1943*
Upptecknat av: *J. Aug. Persson*
Adress: *St. Språkr. gat. 13, Lund*
Berättat av: *densamme*
Född år *1874* i *Malmsö*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

*Bänkar och stolar hos bönderna på
1880-talet.*

Ums M 78 A.

n. 1-5.

Skriv endast på denna sida!

Bänkar och stolar i böningslängor hos almogen
på 1880-talet.

Bänkar. Vad väggfasta bänkar beträffar kan jag ej
erinja mig hafva sett några sådana, en gång såg jag en
s. k. gäsbänk med framsida och ett stort hål i främ af
ett hjärta som gälen eller kånan skulle krypa in genom.

Det hände nämligen ibland att de hade honor också
till att ligga på gärsägg, när de inte hade någon gäs.

Men jag kommer ej ihåg var detta var, och ej heller om
det var under en säng heller, ty det fanns ju sådana sängar
också, med gäsbänk inunder som satt fast i sängen.

Bardändsbänkar och bakberdsbänkar.

I bondgårdarne i såväl Bara som Torna och Örie hära-
der i Skåne som väl i flera andra, brukades det allmänt
med en s. k. bardändsbänk vid öppnata ändan af boe-
det där husbonden alltid satt, på bakberdsbänken satt
drängar, pojkar och andra arbetare.

Bakbords-bänken hade samma längd som bordet, och stod intill väggen mot gärdssidan till.

Bordänds-bänken hade samma längd som bordets bredd, och hade för det mesta ryggstöd, vilket den andre saknade, bordänds-bänken stod intill öfversta hörnet i stugan.

Några länsbänkar med framsida har jag inte sett, ej heller med lock, ty sådana kunde de ej ha vid ett bord som stod så nära väggen att de måste afltig gärdssidan när de skulle gå in och sätta sig, och då hade de ju väggen till ryggstöd där inte fönster fanns.

Bakbords-bänken set jag ej riktigt om den var väggfast. Om de hade någon annan lös eller fast bänk vid dörren är möjligt, jag har hört namnen tiggarebänken och rackarebänken som skulle stå inman för dörren, ty länge fick varken tiggaren eller rackaren komma.

Bänkadynor användes visst endast vid gille och husförhör, och där lades ju fin bänkadyna alltid på bordändsbänken, ty där skulle ju prösten sitta hos husbonden.

Bänkar och
stolar på
1880-talet.

Sid. 2.

Jag tror ej att det varit brukligt i dessa tre nämnda häraden med fasta bänkar med lock och framsida till, och som soffplatser heller i min tid, jag har nämligen inte varit i tillfälle att se några sådana heller i de bondgårdar som jag varit i under 1880-talet, så de voro nog ur bruk då.

När lösa bänkar beträffar så voro dessa korta, så att endast två kunde sitta på dem, de ha jag endast sett i köken, de voro gjorda lik en pall / skammel / med stökuren brädfot i varje änd, sådana pallar fins ännu, de användes då dessa pallar som brudpallar.

I köken användes dessa bänkar af pigorna när de skulle mala senap, riva pepparrot, och skala potatis, osv. osv. och så hade de benen på brudpallen.

Om sommars brukades det att ta dem ut i hagen att sitta på, ty bruket med trädgårdssoffor var inte känt på den tiden. Det var nog endast på herregårdar.

Bänkar och
stolar på
1880-talet.

Sid. 3.

Skammaren brukades alltid en sittsoffa som var kortare än en liggsoffa, den var med en lös madrass som låg på säckfjordslinor, den var med armstöd i ändarne, öppen i ryggen, med två eller tre fint utskurna och profilerade krickor mellan ständer i ryggen.

Dragsoffor öppensom dragsängar började visst då på 1880-talets början, dragsofforna voro nästan lika de andre sofforna, fast ej med armstöd.

Nad sättet att möblera fanns det som jag tror ingen bestämd regel för detta, litan var en möblera som han tyckte att det passade, ty bäringshemens planläggning varo ju helt olika, så det lät sig nog inte göras.

Stolar. Nad stolar beträffar fanns det flera olika typer, så som nu, för det mesta när en bonde skulle ha nya sådana så skulle bysnickaren göra dem, och höll han själv trä till dem, eller så köptes dessa på markaderna i näraste stad, s. k. göingstolar, eller så på auktioner i orten.

Bänkar och
stolar på
1880-talet.

Sid. 4.

De som varit mestan alltid med träbottnar, endast den s. k. kakeugnstolen hade lös dyna på sadeljorden, och afven på dynan ett s. k. stolajung, denna stol var den viktigaste och finaste af alla, den hade armitöd vid sidorna och var mycket bredare än de andre, och många gånger en riktigt smakfullt gjord stol, som afven kallades fergom-rattalen, det var näst ett dåtida smeknamn.

Att beskriva de olika stolarnes utseende och stilar låter sig inte göra, och skulle heller inte kunna fattas af en som alls inte är fackman, knappas ens af en perspektusteckning.

Ej heller går det att utfärska var den eller den modellen egentligen för hemman, ty de som tro sig detta kunna de fara alltid vilse.

Det är med modeller som med folk de flyttar från den ena trakten till den andra, och så ändras de också med tiden litet också, allt efter som smak och färsinne växlar, så har man tappat hemarten.

Bänkar och
stolar på
1880-talet.
Sid. 5.